

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-79>

УДК 330.3

АНАЛІЗ ТА ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА І ПОВ'ЯЗАНИХ З НИМИ ВИТРАТ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ

ANALYSIS AND ECONOMIC DIAGNOSTICS OF ENTERPRISE ASSETS AND THEIR RELATED COSTS: FEATURES AND PREREQUISITES OF IMPLEMENTATION

Одношевна Ольга Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2670-7659>

Бугаєску Вадим Васильович

магістр,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/000-0004-8426-8365>

Якименко Вікторія Сергіївна

магістр,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8426-2717>

Odnoshevna Olga, Bugaescu Vadim, Yakimenko Viktoriya

Dnipro State Agrarian and Economic University

Стаття присвячена сучасній і досить актуальній темі, а саме особливостям та передумовам здійснення аналітичної оцінки, як елементу діагностики функціонування підприємств. Реалії сьогодення спонукають керівників підприємств до рішучих та своєчасних дій стосовно ведення своєї фінансово-господарської діяльності. Так елементом страхівки від кризових станів, в яких може опинитись будь-яке підприємство є детальний аналіз та ретельна економічна діагностика фінансового стану. З огляду на вище викладене, було розкрито основні передумови, види та способи проведення аналітичних операцій через розроблені аналітичні механізми. Також проведено дослідження можливих кризових станів та виявлено, який вплив матиме економічна діагностика на оптимізацію діяльності через запропонованих алгоритм дій. Поряд з цим, було запропоновано схематичний підхід, щодо проведення економічної діагностики активів підприємства і пов'язаних з ними витрат.

Ключові слова: аналіз, економічна діагностика, механізм, алгоритм, підприємство.

The article is devoted to a modern and quite relevant topic, namely, the features and prerequisites for the implementation of analytical evaluation as an element of diagnostics of the functioning of enterprises. Today's realities encourage the heads of enterprises to take decisive and timely actions regarding the conduct of their financial and economic activities. That's why, an element of insurance against crisis situations in which any enterprise may find itself is a detailed analysis and a thorough economic diagnosis of the financial state. In view of the above, the main prerequisites, types and methods of conducting analytical operations through the developed analytical mechanisms were revealed. A study of possible crisis situations was also conducted and the impact of economic diagnostics on the optimization of activities through the proposed algorithm of actions was revealed. The modern conduct of financial and economic activity requires domestic entrepreneurs to always be on their toes and follow fluctuations in the situation on the market of one or another type of product (service). Timely economic diagnosis and analysis of assets and expenses of the farm can be a valuable helper. Since the company's assets are the main source of operational activity, which includes the production and sale of products, goods, services, as well as the main array of costs associated with this, the procedure for their optimization is a key task of economic diagnostics. Thus, we note that the process of timely and high-quality analysis of the company's assets and related expenses is an urgent issue and requires further consideration and resolution. The complexity of conducting domestic business due to a full-scale war in the country leads to the search for new (non-standard) ways, methods and techniques of conducting business. We believe that the development of analytical mechanisms for qualitative economic diagnosis of

enterprises in the context of the development of the latest areas of work remains an unresolved issue and requires further research. Summarizing the material presented above, we note that the analysis and economic diagnosis of the company's assets and related costs is a key factor in the successful functioning of each company, because it is the assets and their optimal and competent use that will maximize the profitability of the economy and increase its economic efficiency.

Keywords: analysis, economic diagnostics, mechanism, algorithm, enterprise.

Постановка проблеми. Сучасне ведення фінансово-господарської діяльності вимагає від вітчизняних підприємців бути завжди в тонусі та слідкувати за коливаннями змін ситуації на ринку того чи іншого виду продукції (послуги). Вагомим помічником при цьому може стати своєчасна економічна діагностика та аналіз активів і витрат діяльності господарства. Оскільки активи підприємства виступають головним джерелом здійснення операційної діяльності, яка включає виробництво та реалізацію продукції, товарів, послуг, а також основний масив витрат пов'язаний з цим, то процедура їх оптимізації є ключовим завданням економічної діагностики. Так зазначимо, що процес своєчасного та якісного здійснення аналізу активів підприємства і пов'язаних з ними витрат виступає актуальною проблематикою і потребує подальшого розгляду та вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз та економічна діагностика активів та пов'язаних з ними витрат підприємства є актуальною темою дослідження для багатьох вітчизняних науковців та підприємців. Зокрема дане питання у своїх роботах виклали такі науковці, як Костенко Ю. О., Короленко О. Б., Гузь М. М. через розкриття проблематики ведення діяльності у воєнний час. Також вплив фінансового аналізу можна зустріти у працях Марусяк Н. Л., Поповича Д. В., Алімова О. С. В процесі роботи над статтею також використані звітні дані комерційних підприємств як джерело аналізу їх економічного стану.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Складність вітчизняного ведення бізнесу через повномасштабну війну в країні, зумовлює до пошуку нових (нестандартних) способів, методів та прийомів ведення діяльності. Вважаємо, що розробка аналітичних механізмів якісної економічної діагностики підприємств в контексті розробки новітніх напрямів роботи, залишається на зараз не вирішеним питанням та потребує подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Основними завданнями та цілями написання статті є дослідження впливу економічного аналізу

на діяльність підприємства, а також пошук оптимальних механізмів здійснення економічної діагностики активів підприємства та пов'язаних з ними витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. При оцінці якісного впливу аналізу та економічної діагностики на результати діяльності окремо взятого підприємства доречно розібратись із термінологією цієї проблематики.

Активи підприємства – це основний масив основних засобів, запасів, грошових коштів та дебіторської заборгованості, який є ключовим аспектом, засобом функціонування та джерелом його прибутку.

Тематика статті передбачає розкриття інформації стосовно виникнення витрат при русі активів, тому вважаємо за доцільне розкрити суть цього поняття.

Витрати пов'язані з обслуговуванням активів – це сукупність витрачених коштів на закупівлю, виробництво та реалізації продукції (надання послуг), зокрема загальнопромислові, адміністративні, а також витрати на збут.

Економічна діагностика активів підприємства – являє собою усестороннє дослідження показників фінансової звітності підприємства через дослідження результатів його діяльності, пошуку можливих «слабких місць», виявлення причин їх виникнення та розробці рекомендації щодо усунення та підвищення ефективності роботи господарства в майбутньому.

На думку вітчизняних науковців: «Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах звичайної (передбачуваної) діяльності традиційно здійснюється шляхом аналізу:

- структури майна;
- динаміки зміни активів та джерел їх формування;
- показників ліквідності;
- показників фінансового стану;
- показників ділової активності;
- показників рентабельності [2–7].

В той же час, І. В. Крив'язюк вважає, що: «діагностика – це процес дослідження стану об'єкта, встановлення відхилень від нормального перебігу процесів за допомогою існуючого методологічного інструментарію з метою виявлення проблем, вузьких місць, як

нині існуючих, так й таких, що виникатимуть в майбутньому, а також їх усунення та визначення шляхів подолання у майбутньому засобом прийняття ефективних управлінських рішень» [4].

Економічна діагностика фінансової стійкості та проведення аналізу діяльності підприємства через військовий стан в країні потребує додаткових зусиль та пошуку альтернатив. Так на думку Костенк Ю. О. «війна призводить до матеріальних втрат, а тому та частина населення, яка втрачає майно або стикається з проблемою пошкодження майна, в першу чергу потребуватиме будівельних товарів, меблів, обладнання тощо. Основною характеристикою оборотності підприємств в умовах війни є нестабільність показника оборотності – він може коливатися в залежності від активності воєнних дій в тому чи іншому регіоні» [3].

Отже бачимо, що дослідження ситуації стосовно наявності та руху активів на вітчизняному ринку є актуальним і доволі гострим запитанням. Вважаємо за доцільне представити схему діагностики взаємовпливу кількості активів підприємства із розміром витрат підприємства (рис. 1).

Представлений на рисунку 1 алгоритм аналітичного забезпечення активів дає можливість покроково провести економічну діагностику руху активів, виявити їх резерви, надлишки чи недостачі, а також спрогнозувати план дій на майбутнє.

Аналіз та економічна діагностика підприємства неможлива без розрахунку коефіцієнту фінансової стійкості господарства, який служить основним маркером стосовно рівня автономності, платоспроможності, ліквідності та рентабельності підприємства.

$$\text{Коефіцієнт фінансової стійкості} = \frac{(\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання})}{\text{Суму пасивів}}$$

Процес оптимізації наявності та руху активів та витрат підприємства є однією із головних складових його успішного функціонування. Складність сучасних умов господарювання зумовлює необхідність та спонукає до розробки дієвих механізмів оптимізації витрат. Проте зазначимо, що перед тим слід провести ретельний аналіз ситуації з активами та пов'язаними з ними витратами. За для зручності сприйняття, пропонуємо аналітичні елементи представити у вигляді згрупованого алгоритму. Алгоритм здійснення

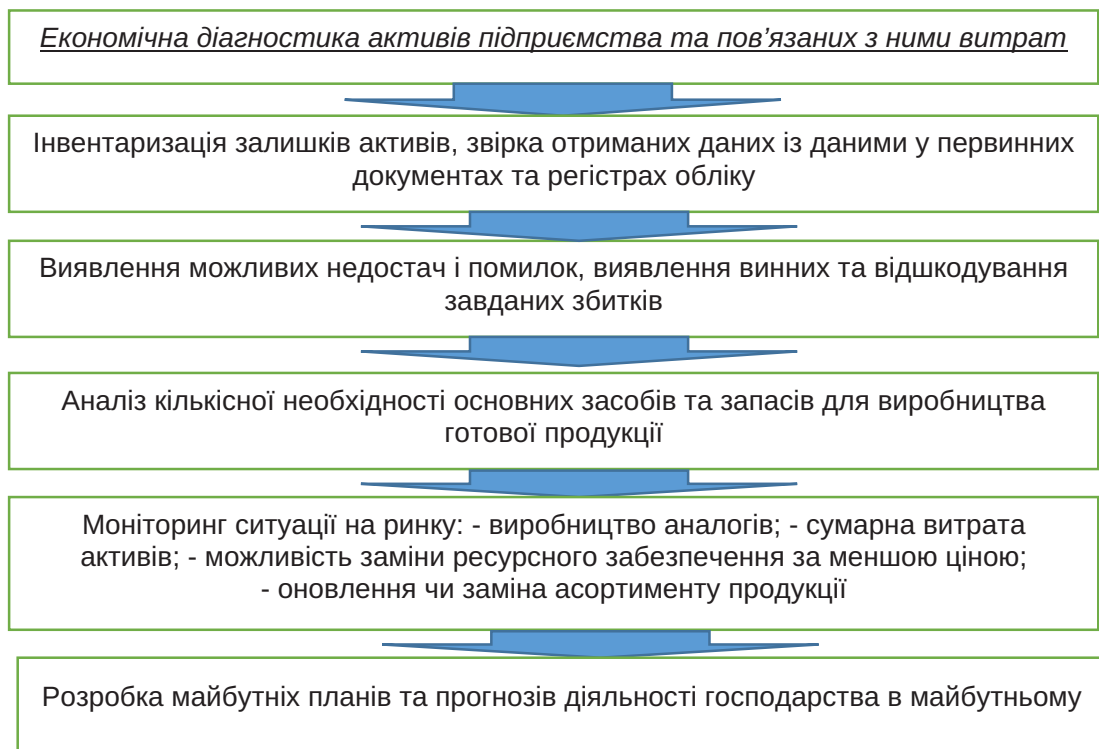

Рис. 1. Схема економічної діагностики активів підприємства і пов'язаних з ними витрат

Джерело: розроблено авторами

аналізу активів підприємства та пов'язаним з ними витратами представлений на рис. 2.

Розроблений алгоритм може слугувати інструкцією для якісної економічної діагностики поточного фінансово-господарського стану суб'єкта господарювання та елементом процедури прийняття стратегічних управлінських рішень.

Зазначимо, що недоліком слугує різноманітність коефіцієнтів і підбір оптимальних показників для конкретного підприємства може займати деякий час та зусилля. Тому рекомендуємо використовувати у фінансовому аналізі методикою зведеного інтегрального скоригованого індикатора. Більш простим рішенням даної проблематики є залучення кваліфіко-

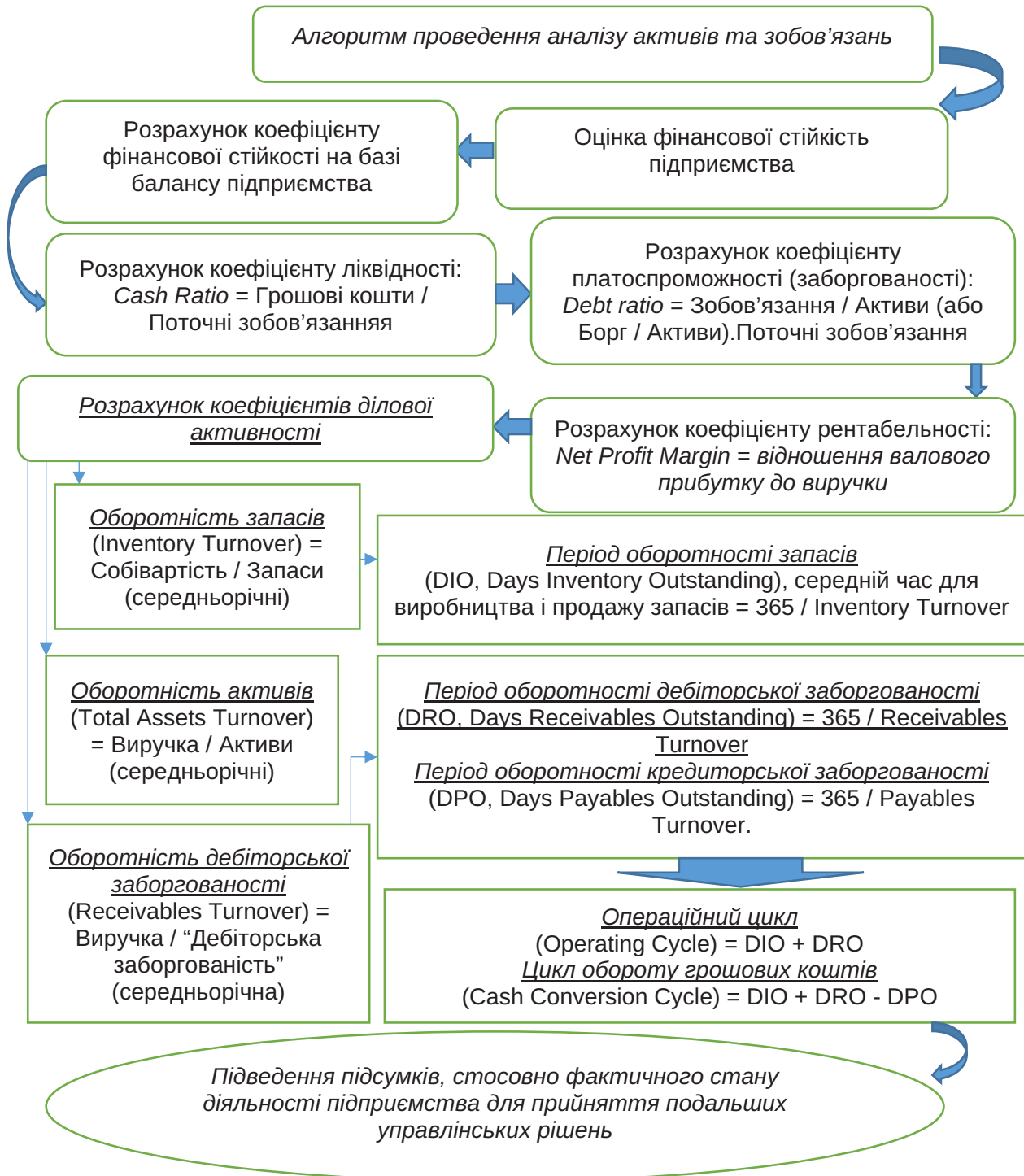

Рис. 2. Розроблений алгоритм проведення аналізу і зобов'язань

Джерело: розроблено авторами

ваних аналітиків, які б розробили оптимальну модель аналізу для конкретного господарства.

Висновки. Підсумовуючи вище викладений матеріал, зазначимо, що аналіз та економічна діагностика активів підприємства та пов'язаних з ними витрат є ключовим фактором успішного функціонування кожного

підприємства, адже саме активи та їх оптимальне і грамотне використання дозволить максимізувати прибутковість господарства та підвищити його економічну ефективність. За для цього нами були представлені схема та алгоритм, що можуть бути використані як покрокова інструкція для аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. ACC. Ведення бізнесу під час війни в Україні. 2022. URL: <https://chamber.ua/ua/news/rezultaty-ostannoho-opytuvannia-palaty-87-kompaniy-chleniv-hotovi-aktyvno-doluchatysia-do-vidbudovy-ekonomiky-ukrainy-pislia-viyny>
2. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219–223. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf
3. Костенко Ю. О., Короленко О. Б., Гузь М. М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43.
4. Крив'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге видання. Навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2017.
5. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с
6. Попович Д. В., Алимов О. С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 1. С. 31–35. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf
7. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. № 3. С. 173–180. URL: http://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_3/35.pdf

REFERENCES:

1. ACC (2022). Doing business during war in Ukraine. Available at: <https://chamber.ua/ua/news/rezultaty-ostannoho-opytuvannia-palaty-87-kompaniy-chleniv-hotovi-aktyvno-doluchatysia-do-vidbudovy-ekonomiky-ukrainy-pislia-viyny>. (in Ukrainian)
2. Hotra V. V., Ripych V. V., Diachok A. V. (2017) Diahnostyka finansovoho stanu pidpriemstva ta shliakhy yoho pokrashchennia [Diagnosis of the financial condition of the enterprise and ways of improving it]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 8, pp. 219–223. Available at: [tps://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf).(in Ukrainian)
3. Kostenko U. O., Korolenko O. B., Guz M. M. (2022) Analiz finansovoi stiykosti pidpruemstva v umovah voenogo stanu [Analysis of the financial stability of the enterprise in the conditions of martial law]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 43, Available at: [tps://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf) (in Ukrainian)
4. Krivyuzuk I. V. (2017) Economichna diagnostuka [Economic diagnosis]. Kyiv. (in Ukrainian)
5. Marusiak N. L. (2020) Finansovyi analiz [Financial analysis]. Chernivtsi. (in Ukrainian)
6. Popovych D. V., Alymov O. S. (2018) Doslidzhennia efektyvnosti finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpriemstv ta zasoby yii pidvyshchennia u suchasnykh umovakh [Research of efficiency of financial and economic active-ity of enterprises and means of its increase in modern conditions]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk – Priazovsky Economic Bulletin*, vol. 1, pp. 31–35. Available at: [ttp://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf](http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf) (in Ukrainian)
7. Yatsukh O. O., Zakharova N. Yu. (2018) Finansovyi stan pidpriemstva ta metodyka yoho otsinky [The financial condition of the enterprise and methods of its evaluation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seria: Ekonomika i upravlinnia – Scientific notes of TNU named after V.I. Vernadsky. Series: Economics and Management*. № 3. P. 173–180.